№ 61 Ապրիլ 13 (25) 1882 Ապրիլ 13 (25) № 61

ՏԱՍՆՄԷԿԵՐՈՐԴ ՏԱՐԻ

ՄՇԱԿ

Տարեկան գինը 10 րուբլ, կէս տարվանը 6 րուբլ:
Առանձին համարները 5 կոպէկով:

Թիֆլիսում գրվում են միմիայն խմբագրատան մէջ:

Օտարաքաղաքացիք դիմում են ուղղակի
Тифлисъ. Редакція «Мшакъ»

Խմբագրատունը բաց է առաւօտեան 10—2 ժամ
(Բացի կիրակի և տօն օրերից):

Յայտարարութիւն ընդունվում է ամեն լեզուով:

Յայտարարութիւնների համար վճարում են
իւրաքանչիւր բառին 2 կոպէկ:

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ: Նամակ Մօսկվայից: Նամակ Մեծ-Ղարաքլիսից: Ներքին լուրեր:—ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ: Արևելեան հարց: Գերմանիա: Ֆրանսիա: Արտաքին լուրեր:—ԽԱՌՆ ԼՈՒՐԵՐ:—ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ:—ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ: —ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ: Բժշկի յիշատակարանից:

ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ՆԱՄԱԿ ՄՕՍԿՎԱՅԻՑ

—

Ապրիլ 5-ին

Վերջապէս երէկ Մօսկվայի հայ հասարակութիւնը ժողովվեցաւ Գասպարեան անկելանոցը հիմնվելի «Բարեգործական ընկերութեան» նախագծի հետ ծանօթանալու, որ, ինչպէս յայտնի է, յանձնած էր մշակելու առանձին յանձնաժողովին: Նիստը բացեց միաբերան ընտրված նախագահ պ. Քանանեանցը, որ՝ ընդ սմին իբրև անդամ յանձնաժողովի՝ համառօտապէս հաղորդեց յանձնաժողովի պարապմունքների մասին: Բուն մշակված նախագիծը կարդալու, որպէս և նրա առթիւ ծագելիք հակաճառութիւնները պարզելու և մեկնելու համար յանձնաժողովի կողմից ընտրված էր պ. Ներսիսեանը: Բարեգործական ընկերութեան սկզբնաւորող պ. Սուլթան-Շահը՝ որ նոյնպէս յանձնաժողովի անդամներից մէկն էր, իր վրա իրաւունք էր վերապահել պաշտպանելու իր մի քանի կարծիքները, որոնց առթիւ տարաձայնութիւններ էին առաջացել նորա և յանձնաժողովի միւս անդամների մէջ: Գլխաւոր տարաձայնութիւնը ծ ա խ ո ւ ց (оборотный капиталъ) և պ ա հ ե ս տ ի (запасный к. որ զանազանվում է հիմնաւոր կամ անձեռնմխելի գումարից—основный, неприкосновенный) գումարների մասին էր. արդեօք տարեկան եկամուտի կ է ս ը (պ. Սուլթան-Շահի առաջարկ) թէ քառորդը (յանձնաժողովի առաջարկ) պահեստի գումարի վրա աւելացնելու է: — Ձայների բազմութեամբ ընդունվեցաւ երկրորդը: Պատուաւոր անդամութեան մասին ևս կարծիքները բաժանվեցան. արդեօք այդ պատիւը ընկերութեան և ազգին առանձին ծառայութիւն մատուցած անձներին է միայն տալու, թէ և ընկերութեանը մի մեծաքանակ գումար վճարողներին ևս: Քուէարկութեան արդիւնքը վճռեց տարածել պատուաւոր անդամութիւնը և դրամական տուրք վճարողների վրա, իսկ տուրքը —նշանակել հ ա զ ա ր րուբլի:

Եղան և ուրիշ շատ հարցեր, բայց մի առ մի դրանց գրել հազիւ թէ կարիք լինէր. մանաւանդ որ ընկերութեան կանոնադրութիւնը երևի շուտով կը տպագրվի և կը ցրվուի ամեն տեղ:

Առաջիկայ կիրակվայ ժողովը պէտք է ընտրէ անձինք, որք օրինական կարգով հաստատութիւն տանեան նոր ընկերութեան գոյութեանը:—Պէտք է ասել, որ այս աւուր նիստը՝ չը նայելով բաւականին եռանդուն և երկարատև (3 ժամից աւելի) վիճաբանութեանց՝ շատ կանոնաւոր էր: Այդ աւուր մխիթարական երևոյթներից մէկն էլ հայոց լեզուի ընդհանուր գործածութիւնն էր. ուրիշ ժամանակ վիճաբանութիւնը միշտ ռուսերէն էր լինում, ուստի շատ անգամ անհասկանալի մեծամասնութեանը:

Մի բան միայն աչքի էր զարկում. այս օրը բուն մօսկովաբնակ հայերի թիւը աւելի սակաւ էր, քան անցեալ նիստին: Ինչու:

***

ՆԱՄԱԿ ՄԵԾ-ՂԱՐԱՔԻԼԻՍԻՑ

—

Ապրիլ 1-ին

Այս բոպէիս մի մահու և կենաց խնդիր բոլորովին վրդովել է ղարաքիլիսցիներին. ամենքը լարված դրութեան մէջ զբաղված են մի և նոյն խնդրով: Ի՞նչ խնդիր: Անցեալ գարնան Ղարաքիլիսի հասարակութիւնը անտառի ափերքում գտնված «պալեաններ» կոչված հողերը, որպէս իրանց պապական վաղեմի սեփականութիւն, վարեցին և ցանեցին: Տեղական անտառապետը ոչ մի միջոցով չը կ ա ր ո ղ ա ց ա ւ արգելել, ուստի դիմեց դատաստանին: Այդ ժամանակ՝ թէ ինչ վտանգաւոր երևոյթներ առաջ եկան, թէ ինչ անախորժ անցքեր պատահեցան, այդ դեռ թողնենք, դրանց պատմութիւնը Շահ-խամալէլի հեքեաթներից էլ երկար է: Այժմ հարցը սրանումն է. հասարակութիւնը ասում է որ՝ «աթազան, բաբազան այդ պալեանները մերն է, մեր հայրերը հազար անգամ այդ հողերը վարել են, մենք միշտ օգտվել ենք դրանցից և բոլոր գիւղացիք, աւանդաբար, այդ տեղերին կոչում են «Ղամբարանց թալայ, Արզումանանց թալայ, Ղուլնանց թալայ» և այլն.... Հասարակութիւնը այսպիսի փաստերով ճչում, աղաղակում, լաց լինում և վերջապէս երդվում, որ այդ պալեանները իրանցն են: Բայց անտառապետը, ամենևին նշանակութիւն չը տալով աղքատ երկրագործի ամենօրեայ լաց և կոծին, ոչինչ համարելով ժողովրդի առաջ բերած փաստերը, պնդում է, որ այդ պալեաններից միշտ օգտվել են միմեանց յաջորդող անտառապետները և, հետևաբար, հիմայ էլ ես իրաւունք ունեմ օգտվելու:

Անցեալ շաբաթ տեղական հաշտարար դատարանում այս հարցի մասին բացակայ վճիռ կայացաւ և վճռվեցաւ յօգուտ անտառապետի, և որի հիման վրա հասարակութիւնը պարտաւորվում է 480 րուբլ վճարել անտառապետին. որովհետև հասարակութիւնը այդ հողերը վարելով, զրկել է անտառապետին մեծ օգուտներից: —Իսկապէս այդ հողերը անտառապետին են պատկանում, թէ հասարակութեան, այդ ես հաստատ չը գիտեմ, արդար և անաչառ դատաստանը շուտով կը պարզէ հարցը: Ես միայն մի բան ճիշտ և բուն աղբիւրից գիտեմ. ի նկատի առնելով Ղարաքիլիսի ներկայ ծխերի ոլքանութիւնը և հաշւելով իւրաքանչիւր ծխին տէրութիւնից սահմանեալ ծխահողերը, դուրս է գալիս որ այս բոպէիս 3,600 դեսեատին հող պակաս է Ղարաքիլիսին, չը նայելով որ, ինչպէս գիւղացիք պատմում են, այդ 3,600 դեսեատինի արքունի հարկը 10 տարի է անխափան հասցրել են գանձարանին:

Հասարակութեան և անտառապետի մէջ եղած այս տաք վիճաբանութիւնը գնալով շատ վատ կերպարանք է ստանում: Հասարակութիւնը վարում է, անտառապետը ընդդիմանում է: Ցանկալի էր որ բարեխնամ կառավարութիւնը մի կողմի վրա, բայց շուտ, վերջացնէր այս հարցը, ազատելով ժողովրդին այսպիսի լարված դրութիւնից:

Հասարակութիւնը այստեղի հաշտարար դատարանի վճռին անհամաձայն լինելով, դիմում է օ կ ր ո ւ ժ ն ո յ ս ո ւ դ ը և մի և նոյն ժամանակ հասարակական ժողովով մարդիկ ընտրեց որ գնան Նորին գերազանցութեան նահանգապետի մօտ, պաշտպանեն իրանց գործը:—

Ս. Տ. Մ.

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

—

«Бакинс. Извѣс.» լրագիրը հաղորդում է որ ներկայ թւի յուլիս ամսին Բագու-Թիֆլիսեան երկաթուղու գիծը արդէն պատրաստ կը լինի և նրա վրա կը սկսվի կանոնաւոր երթևեկութիւնը:

—

ԵՐԵՒԱՆԻՑ մեզ գրում են: «Մարտի 3-ին, Գայեանեան դպրոցի դահլիճում, յօգուտ Թուրքչքաւոր աշակերտների ներկայացում տրվեցաւ Թուրքերէն լեզուով: Խաղում էին պ. Մաղաթեանի մի պիէսա: Խմբին մասնակցում էին մի քանի խաներ և բէգեր, դահլիճը լի էր Թուրք հասարակութեամբ: Պ. Մ. իր դերի մէջ հիանալի էր, նոյնպէս Միրզա-Խալիլը շատ սիրուն խաղաց փաբաշ-բաշու դերը: Երկուսն էլ անթիւ ծափահարութիւններ ստացան:»

—

Պ. Տիգրան Նազարեանց խնդրում է մեզ տպել հետևեալը: «Ցանկանալով մեր հրատարակութիւն-

---

ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ

ԲԺՇԿԻ ՅԻՇԱՏԱԿԱՐԱՆԻՑ

(1877 Թ. սեպտեմբերի 10-ին)

Կարինից մինչև Ալէքսանդրապօլ

—

Կարնոյ հայերը ամենքը համոզված էին, որ եթէ ռուսաց զօրքը բոլորովին չը մնայ Կարին, գոնէ երկար ժամանակ այն տեղից չի հեռանայ. մի և նոյն կերպով կարծում էին տաճիկները: Բայց օգոստոսի վերջերին, յանկարծ հրաման դուրս եկաւ, որ ռուսաց զօրքը պէտք է գնայ Կարնոյ նահանգից: Տաճկաց ուրախութիւնը երկինքն էր հասնում և հայերին գողի մէջ գցում: Տաճիկներն ասում էին. «այ հայեր, սպասեցէք, երբ ռուսը իր ոտը դուրս կը դնի այս տեղից, տեսէք թէ ձեր գլուխը ինչ պէտք է բերենք: Ձեր պատճառով Մոսկովներն եկան մեզ հետ պատերազմեցին, մեզ քանդեցին, դուք նաև յանդգնեցաք նրանց ցոյց տալ ձեր համակրութիւնը և ձեզնից մի քանիսը ռուսաց ծառայութիւն մտան ինչպէս զապտիէ (քաղաքային ոստիկան). ձեզ ճանաչում ենք այժմ, սպասեցէք, կը տեսնէք»: Տաճիկներն ինձ ռուս կարծելով ասում էին երբեմն. «ախ այս հայերը, սրանք են մեր տուն քանդողները», և յայտնում էին բաւականութիւն ռուսաց զօրքերից: Տաճկաց այս համոզմունքը բացատրութեան է կարօտ: Տաճիկը սովոր էր հային իր ստրուկ տեսնել, այս ստրուկի համար, նրա կարծիքով, օտար տէրութիւն եկաւ տաճկի տունը քանդելու. հայը զապտիէ դառաւ և իր ռուսաստանցի քաղաքապետի և մեծերի հրամանները պէտք էր կատարել, ուրեմն պարտաւորեալ հրամայել տաճկին և երբեմն ստիպմամբ նրան ոստիկանատուն տանել և այլն: Ուրեմն հայը, որ ստրուկ էր, հրամայում է տաճկին: Ի՞նչպէս կը թվի նրան, որ այժմ կրկին իր զօրութիւնը ստանում է հային ստրկացնելու: Դեռ ռուսաց զօրքը չէր սկսել հեռանալ Կարինից, որ տաճիկներն սկսեցին իրենց բարբարոսութիւնը գործադրել:

Օգոստոսի 31-ից մինչև սեպտեմբերի 8-ը 1878 Թ. անօրինած էր ռուսաց զօրքը հեռացնել Կարնոյ նահանգից և քաղաքից: Տաճիկները չը կարողացան համբերել զօրքի հեռանալուն և օգոստոսի 30-ին, գիշերը, մի քանի քաղաքացի տաճիկներ մտել էին մէկ հայի տուն (աղչի կարապետ), տան տիրոջը և որդուն վիրաւորել, կնոջը բռնաբարել և տունը թալանել: Օգոստոսի 31-ին այս չարագործութեան լուրը տարածվեց ամբողջ քաղաքում: Բոլոր հայերը կողպեցին իրենց խանութները և ահագին ամբոխը ժողովվեց հրապարակի վրա, գլխաւոր պահապանատան առաջ. «ասանք բան կըլլայ, աղբար» կանչում էին հայերը, «դեռ ռուսը աս տեղ է, մեզի կը մորթեն, ինչ կըլլայ մեր վիճակը, երբ ռուսաց զօրքը աս տեղէն ելնէ, մեզի բիթին կը սպանեն»: Ամբոխը տարախուսած, բայց սաստիկ վրդովված, կանգնած սպասում էր Յարութիւն եպիսկոպոսին, որ նահանգապետի մօտն էր գնացել պաշտպանութիւն խնդրելու: Եպիսկոպոսն ուշացաւ, ամբոխը դիմեց աղաղակներով դէպի նահանգապետի բնակարանը: Ամբոխը բողոքում և խնդրում էր թողնել գոնէ զօրքի մի մասը Կարնոյ մէջ, հակառակ դէպքում, տաճիկները սրի պէտք է անցնեն հայերին, իսկ հայերը զէնք չունեն իրենց անձը պաշտպանելու համար: Նահանգապետը, ճարախտոր հարցրեց՝ «եթէ կամենում էք գաղթել մեր երկիրը, ես ձեզ կօգնեմ». «ո՛չ, ո՛չ, գաղթել չենք կամենում», կանչում էին ամբոխից: «Ես բռնել տուեցի չարագործներին», ասեց նահանգապետը, «բայց նրանց պատժելու իրաւունք չունեմ, կը յանձնեմ տաճկաց կառավարութեանը, որ չարագործները իրենց պատիժն ստանան»: «Մենք չենք կամենում, որ անոնց կախէք», աղաղակում էր ամբոխը, «կամ անոնց տաճկաց կառավարութեան յանձնէք, այդ միջոցները բոլորովին անօգուտ են, մենք խնդրում ենք պաշտպանութիւն, որովհետև ձեր գնալուց յետոյ, մենք բոլորս պէտք է կորչենք տաճկաց ձեռքից»:

Երբ եպիսկոպոսը դուրս եկաւ նահանգապետի բնակարանից և համոզում էր քաղաքացւոց հանգստանալ, կատաղած ամբոխը, որ իր եպիսկոպոսին զանազան հին և նոր արած հակազգային գործերի համար, չէր հաւատում և ասում էր, սկսեց սաստիկ հայհոյել նրան, իսկ ամբոխից մէկը ուղղեց ատրճանակը եպիսկոպոսի վրա, բայց ատրճանակը դրա ձեռից խլեցին: Ամբոխը վերջապէս կրկին դիմեց դէպի հրապարակը: Ես ամբոխի մէջն էի: Ամենայն կողմից դիմում էին ինձ կատաղած հայերը հետևեալ խօսքերով. «ո՞ւր եկաք, ո՞ւր կերթաք, եկաք գայրացուցիք շուն տաճիկներն մեր դէմ, հիմայ մեզի անոնց բերանը կուտաք, կելնէք, կերթա՛ք, ձեր ոտը կոտրվէր, որ մեր քաղաք չը գայիք, եթէ պիտի երթայիք, մեր տուն աւրեցիք, աւրի ձեր տունը»: Ամբոխից մէկն՝ այս խօսքերն ասում էր ինձ սաստիկ կատաղի կերպով: Ես ոչ պակաս կատաղութեամբ պատասխանեցի՝ «Դօ, փարա ունիս, կնոջդ համար փասան (վերևի շոր, մեծ մասամբ թանգագին) առնելու, կնոջդ ճակատն ու վիզը ոսկով շարելու, ունիս փարա»: «Ունիմ, շատ ունիմ, ինչ կըսես կը», պատասխանեց երիտասարդը: «Բայց փարա չունիս, ասեցի ես, «խանչալ կապելու մէջքիդ, խանչալ կու կապես մէջքէդ, հարկաւոր եղած ժամանակ, կը զարնես, տաճկի փորը կը թափես, անոր հէրը կանիծես, ան ատեն տաճիկը քեզնէ կը վախնայ, քո տուն չի մտնի, կնիդ, քոյրդ չի անպատուի, քեզի չի սպանի, աղ բռալէդ Փայդա չը կայ, դու պիտի ինքդ քեզի պաշտպանես և ոչ օտարը, հասկցա՞ր»: «Հասկցա՛յ, հասկցա՛յ» պատասխանեց երիտասարդը, «ջա՛ն արևուդ ղուրբան, չիտակ կը խօսես կը, տառնիկ է, կապենք, կապենք խանչալը, տառնց....» Ես հեռացայ: Հազիւ թէ մի քանի քայլ անցայ, մէկ այլ երիտասարդից լսեցի զանազան կատաղի խօսքեր: Սրան դառնալով, ասեցի՝ երբ լէրբ տաճիկը գիշեր կամ ցերեկ տունդ կը մտնի, քեզի թալնելու, ծօ, դու ինչ կընես»: «Էհ ինչ ընեմ:» «Շատ ես քեզի կըսեմ թէ ինչ կընես: Դու անոր ընդդիմանալու տեղ կնոջդ փասանի տակ կը մտնես, կը պահուիս, հասկցա՞ր, տաճիկը կուգայ, քեզի կնոջդ փասանի տակէն կը հանէ, կնիդ ու աղջիկդ կը պղծէ, անոր համար որ խանչալ ու հրացան չունիս»: «Ջա՛նմ, տաճիկը մեզի չի թողնի զէնք պահելու, մեզի վրա զէնք տեսնեն, չարչըրեն կը մեզի, ինչ ընենք». ինչ ընէք, կը հարցնես, քեզի կըսեմ որ խանչալը շալկիդ տակ պահէ, փորիդ մէջ պահէ, քեզի կըսեմ պա՛հէ, ո՞ւր կուզես պահէ. չես ուզի խանչալ պա՛հել, ան ատեն, կնիդ ալ, քոյրդ ալ տուր տաճկին, անոնք անոր կը պատկանին, դու արժանի չես կին ունենալու, դու էրիկ մարդ չես, անոր համար որ կին ու գերդաստան պահել, պաշտպանել չը գիտես»: Ասացի և անցայ:

Քաղաքապետը համոզում էր ամբոխին հանգստանալ, բացատրում էր որ ռուսաց զօրքը գնալուց յետոյ, տաճիկները հայերին չեն նեղի և այլն: «Չե՛ն նեղի», ասում էին հայերը, «էֆենդի, մենք տաճիկները ճանչնանք կը, դու չես ճանչնայ, անոր համար ազպէս կը զրուցես»: Այսպէս խօսելով քաղաքապետը մտնեցաւ իր բնակարանն և

ներին, իբրև յաւելուած, աւելացնել հայերէն լեզուով տպված մանկական և ժողովրդական գրքերի քնութիւններ, պատիւ ունենք խնդրել մեր հեղինակներին, թարգմանիչներին և հրատարակիչներին ուղարկել մեզ մինչև այժմ իրանց հրատարակած և այսուհետև տպվելի գրքերից մի մի օրինակ, որոնց փոխարէն անմիջապէս կուղարկվեն նրանց մեր հրատարակութիւններից այնքան գումարի, որքան կարժենայ մեզ ուղարկված գիրքը: Գրքեր ուղարկողներից խնդրում ենք հաղորդել մեզ և իրանց մանրամասն հասցէն: Իսկ մեր հասցէն հետևեալն է. Тифлисъ, редакція „Мегу" Тиграну Назарянцу.

—

«Кавказъ» լրագրում կարդում ենք հետևեալ հեռագիրը Սեվաստոպոլից: «Ֆիլոկսէրային խնդրի մասին ժողովը բացված է ապրիլի 5-ին: Ժողովին նախագահում է գեներալ-ադիւտանտ բարօն Կորֆ: Ժողովի անդամների թիւը 25 է: Կովկասից հետևեալ պատգամաւորներ են եկած. գիւղատնտեսներ Խատիսով, Գէեվսկի, Խօջայեվ, Գէյդուկ և քիմիկոս Սորուվէ:»

—

Ապրիլի 1-ին լոյս տեսաւ Ս. Պետերբուրգում Եադրինցեվի խմբագրութեամբ հրատարակվող «Восточное Обозрѣніе» շաբաթաթերթի առաջին համարը: Այդ լրագրի նպատակն է ուսումնասիրել ռուսաց արևելքը և ռուսաց պետութեան սահմանակից երկիրները, ռուսաց հասարակութեան հետ այդ երկիրների ազգաբնակութիւնները ծանօթացնելու նպատակով: Առաջին համարը խօսում է Սիբիրի և նոյնպէս Անդրկովկասի մասին: Շաբաթաթերթին խոստացել են մասնակցել արևելքի հետ ծանօթ ռուս պուբլիցիստներից շատերը, ինչպէս օրինակ, պրօֆէսօր Վասիլիեվ, և ուրիշներ:

—

«Новое Время» լրագիրը լսել է որ ժողովրդական լուսաւորութեան մինիստրութեան մէջ լինելու են փոփոխութիւններ: Լրագիրը լսել է որ ժողովրդական լուսաւորութեան բաժնի դիրէկտօր Ֆօն-Բրադկէ և փոխ-դիրէկտօր Նչօվ, թողնում են իրանց պաշտօնները: Ֆօն-Բրադկէի դուրս գալուն մեծ նշանակութիւն են տալիս, քանի որ նա կոմս Տօլստոյի մինիստրութեան ժամանակ մինիստրի ամենաեռանդոտ օգնականն էր ուսման մէջ կլասիկական ուղղութեան մտցնելու գործում:

—

«Гусли» ծաղրական թերթը ինքնահաւանութեամբ ընդունում է որ իրան միայն վերապահված է հասարակական շահերին անկեղծութեամբ ծառայելու արտօնութիւնը, իսկ ուրիշ լրագիր, մանաւանդ տեղական լեզուով, ինչ որ կը գրի, պէտք է անպատճառ կողմնապահութեամբ գրի, թելադրված լինելով ազգասիրական (կարդա շովինիստական) զգացմունքից, սրան կամ նրան րէկլամ անելու համար: Եթէ ռուս ծաղրական թերթը միջոց ունի որ և է փաստ վերաստուգելու, նոյն միջոցը և մենք ունենք: Եթէ մենք գրեցինք երկու գերմանացի բժիշկների տգիտութեան վրա, այդ դրա համար չէր, որ գովենք մի հայ բժշկին, բայց որ զգուշացնենք հիւանդներին այնպիսի բժիշկներից, որոնք չեն կարող որոշել մի հիւանդութիւն մի այլ հիւանդութիւնից: Եթէ «Гусли» լրագրի խմբագիրը խղճմտաբար ուզում է վերաստուգել փաստը, թող նեղութիւն կրէ և միւս կողմն էլ լսելու, որից յետոյ միայն իրաւունք կունենայ ասել թէ իրողութիւնը վերաստուգել է:

—

ԱՍՏՐԱԽԱՆԻՑ պ. Յովհաննէս Գերասիմեան Համազասպեան ուղարկել է մեզ 21 րուբլ, որ հասցնենք այդ փողը պ. Քիւրքճեանին, Նրա Անիի աւերակների մի հատ ժողովածուի համար:

—

Չը նայելով որ մենք յայտնել էինք թէ ժամանակի պակասութեան պատճառով չենք կարող ընդունել նուիրատուութիւններ Թիֆլիսի բարեգործական ընկերութեան համար, պ. Յակոբ Ջոհրաբեանց մեր բացակայութեամբ մտաւ խմբագրատուն և թողեց խմբագրութեան քարտուղարին 4 ր. 10 կօպ. յօգուտ Թիֆլիսի բարեգործական ընկերութեան: Այդ փողը հասցրինք ընկերութեանը:

—

Չորս ամսով դադարեցրած «Московс. Телег.» լրագրի խմբագրութիւնը յայտնել է որ իր թերթի տեղ ցանկացողները կարող են ստանալ «Русскій Курьеръ» լրագիրը, կամ սպասել մինչև դադարեցրած թերթը նորից հրատարակվի. այն ժամանակ բաժանորդները ստորագրութեան ժամանակամիջոցից չորս ամիս երկար կը ստանան թերթը:

—

ՄԵԾ-ՂԱՐԱՔԻԼԻՍԻՑ մեզ գրում են: «Մեր Արհեստաւորաց ընկերութիւնը չէ ծառայում իր նպատակին: Քանի տարի է որ անդամական տուրք չէ ժողովվում: Անդամներից շատերը տըրտունջ են յայտնում որ հաշիւը չէ ներկայացվում: Շատերը չեն իմանում թէ որքան փող կայ, որտեղ են այդ փողերը: Եթէ ընկերութեան փողի աղբիւրները ցամաքել են, կը նշանակի որ ընկերութիւնը քանդվել է և մնացել է միայն մի թեթև գումար: Այժմ շատերը ցանկութիւն են յայտնում, որ ընկերութեան ձեռքում եղած որ և է մնացած գումար նուիրվի օրիորդաց դպրոցի շինութեան գործին:»

—

ԻԳԴԻՐԻՑ մեզ գրում են: «Մեր երկսեռ դըպրոցների ուսումը լաւ է շարունակվում, ուսուցիչները եռանդով են տալիս իրանց դասերը: Միայն ցաւալի է որ դպրոցը նիւթական միջոցներ չունի և գուցէ, ինչպէս ասում են, երկար գոյութիւն չի ունենայ: Ուսուցիչները շատ ուշ են ստանում իրանց ռոճիկները. օրինակ փետրվար ամսի վարձը նրանք ստացան մարտի 25-ին: Հասարակութիւնը անհոգ է դէպի իր դպրոցների նիւթական ապահովութեան գործը:»

—

Նոյն տեղից մեզ գրում են: «Մեր գիւղում շատ են սիրում լրագիրներ ձրիաբար կարդալը: Երբ փօստից ստանում ենք լրագիրների համարները, ստացողներին անմիջապէս շրջապատում են բազմաթիւ անձինք, որոնք խնդրում, աղաչում են՝ լրագիրներդ տաք տանենք, կարդանք: Եթէ այդ պարոնները ճշմարիտ կարդալ են ուզում, ինչի են խնայում մի 10 րուբլ տարեկան բաժանորդագին, իսկ եթէ այս կամ այն անձը նիւթական միջոց չունի, բայց պահանջ է զգում կարդալու, ինչի չեն կազմում հինգ կամ տաս անձերից բաղկացած մի խումբ, որի իւրաքանչիւր հոգին տարեկան 1 կամ 2 րուբլ տալով, որ զգալի չի լինի իրան, կը կարողանայ անմունաթ կարդալ իր լրագիրը»:

—

Մեզ գրում են Իգդիրից հետևեալը, մարտի 31-ից: «Չը նայելով որ սրանից մի ամիս առաջ սկսվել էին տաք եղանակները, այնպէս որ մարդը առանց պալտօ էր մանգալիս, բոյսերն էլ ըսկսեցին կանաչել, բայց դժբաղդաբար ամսիս 29-ին կրկին ցրտեց և մեծ քանակութեամբ ձիւն եկաւ: Այժմ եղանակը ձմերային է և փոփոխական, կարծես ամառը այս տարի մեզ այլ ևս չէ կամենում այցելել:»

—

ՕԴԷՍԱՅԻՑ մի պարոն դիմում է մեզ, հետևեալ հարց առաջարկելով: «Խնդրում ենք ձեզանից յայտնել մեզ ձեր լրագրի լուրերում, արդեօք Բեսարաբիայի և Աստրախանի վիճակի ազգային դպրոցների ուսուցիչներն էլ, եթէ ցանկանան, կարող են ներկայ գտնվել և մասնակցել Թիֆլիսում այս ամառը լինելու ընդհանուր ուսուցչական ժողովին, թէ միմիայն պէտք է ներկայ գտնվեն Անդրկովկասի հայ դպրոցների ուսուցիչները:» Այդ հարցին թող պատասխանէ յանձնաժողովը, իսկ մենք մեր կողմից, լօգիկայով դատելով, կարծում ենք որ ընդհանուր ուսուցչական ժողովը չէ կարող ընդհանուր չը լինել բոլոր հայ դպրոցների համար, եթէ ոչ նա ընդհանուր չէր լինի, այլ կը լինէր մասնաւոր ժողով այս կամ այն թեմի դպրոցների:

—

Պ. Յովհաննէս Աթանասեան ԵՐԵՒԱՆԻՑ խնդրում է մեզ տպել հետևեալը: «Մտադիր լինելով հրատարակել մեր աշուղների կենսագրութիւնները, խնդրում եմ այն անձինքներից, որոնք կարող են օգնել ինձ այս գործում, ուղարկեն ինձ նիւթեր՝ Միսկին-Բուրջու, Սայեաթ-Մաղաթեանցի, Ագբար-Ազամի, Գիւրջի-Նավէի և այլ սրանց ժամանակակից աշուղների կեանքից: Իմ հասցէս է. Эривань, Іоаннесу Атанасянцъ.»

—

ԵՐԵՒԱՆԻՑ մեզ գրում են: «Պ. Էմին Տէր-Գրիգորեանց վերջին օրերում պատրաստել է մի նոր կօմէդիա «Ջրկանքի դուհ» վերնագրով, հինգ գործողութեամբ, տեղական կեանքից գրված: Ասում են որ պիէսան բաւական աջող է կազմած և շուտով մտադրութիւն կայ նրան ներկայացնելու: Նոյնպէս պ. Վ. Մաղաթեանց գրել է մի նոր պիէսա «Աներևոյթ շալ» վերնագրով, որ կամենում է յանձնել Թուրքերի թատրօնասէրների խմբին:»

ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ՀԱՐՑԸ

—

Բեռլինի և Վիէննայի կառավարչական շրջանները խոստովանվում են, որ Ռուսաստանի արտաքին քաղաքականութիւնը կատարելապէս խաղաղասէր է, գրում է «Голосъ» լրագիրը: Այդ համոզմունքը աւելի էլ արմատացաւ այն ժամանակից, երբ արտաքին գործերի մինիստրութիւնը վերջնականապէս յանձնվեցաւ Գիրսին: Անկարելի է կասկածել, որ այդ փոփոխութեան մասին լուրը նոյնպիսի տպաւորութիւն կը գործէ Փարիզի, Լօնդօնի և Հռօմի մէջ: Վերջապէս խաղաղութեան կուսակիցները թէ Ռուսաստանի և թէ Եւրոպայի մէջ կարող են հանգստանալ, տեսնելով, որ դադարել են լուբե-

---

չարունակում էր համոզել, որ ամբոխը ցրվուի: Հայերը բաւականին հանգստացել էին, բայց պատահաբար ամբոխի մօտից անց էին կացնում վերոյիշեալ չարագործներին: Ամբոխից մէկը ասեց, «ահա սոքա են չարագործները, տղէրք, զարնէք սոցա, ջարդէք»: Զանազան կողմից կրկնեցին, զարնէք, և բոլոր ամբոխը թափվեց չարագործների վրա. ոստիկանների ձեռից խլեցին չարագործներին և սկսեցին ծեծել, բայց ոստիկանները ազատեցին նրանց ամբոխի ձեռից և մտցրին պահապանատունը: Ամբոխն աշխատում էր դրանց հետևից ոստիկանատունն մտնել, բայց արգելեցին:

Բանակից մի քանի վաշտ զօրք բերեցին խաղաղութիւնը վերականգնեցնելու համար, երբ ամբոխը արդէն ցրվուել էր:

Ես չտապեցի քաղաքից դուրս գալ և հասնել իմ զօրաբաժնին, որ արդէն ճանապարհ էր ընկել դէպի Թիֆլիս:

Գաղթականութիւնը շատ մեծ պէտք է լինէր ամբողջ Բարձր Հայքից, եթէ գեներալ Լազարեվի հրամանը չը գար իր ժամանակին, որ արգելում էր գաղթել: Այս իր ժամանակին հասած հրամանը փրկեց հազարաւոր հայի կեանք, որ անշուշտ պէտք է կորչէր, եթէ թոյլ նայէին գաղթականութեան վրա: Այս հրամանը ստանալուն պէս, կարնեցիք յորդորեցին իրենց Յարութիւն եպիսկոպոսին շրջել Կարնոյ դաշտի բոլոր գիւղերը և համոզել գիւղացւոց չը գաղթել:

Ց. Բաստուրմաջեանը ծածուկ կերպիւ մարդ էր ուղարկել այդ եպիսկոպոսի ետևից, որ տեսնի աշխատո՞ւմ է նա արդեօք համոզել գիւղացւոց, բայց ապացուցվեց, որ եպիսկոպոսը շատ թերի էր կատարում իր այդ պարտաւորութիւնը, որովհետև դա շատ էր ցանկանում Կարապետ եպիսկոպոսի դերը խաղալ: Դա ինքն հայ չէ, այլ արաբացի է և հայոց կրօնական է դառել:

Թէպէտ հայերին հրամայված էր չը գաղթել, այնու ամենայնիւ գաղթելու փորձեր եղան: Ճանապարհին պատահում էինք սայլերի, բարձած տընային իրեղէններով, կին, երեխայ կամ սայլի ետևից գնում, կամ սայլի վրա նստած հեռանում էին իրենց բնիկ երկրից: Շատերին խորհուրդներ տալով աշխատում էինք վերադարձնել իրենց գիւղերը, բայց բոլորն ի զուր էր: Հայ գիւղացին քանդել էր իր տուն ու տեղը ու որոշել էր գաղթել:

Հասան-Ղալայի մօտ պատահեցի մի ֆուրգօնի լիքը կանանցով և երեխանցով: Նայեցի ֆուրգօնի մէջ և հարցրեցի մի երիտասարդ կնոջ, որի գեղեցկութիւնը ապացոյց էր նրա կարնեցի լինելուն. «քուրիկ, ադ ո՛ւր կերթաք»: «Սա սարի ետևին վանք մը կայ, կերթանք աղօթելու» պատասխանեց գեղեցկուհին: Դուք վա՞նք կերթաք, հարցրեցի ես խորամանկ կերպով ծիծաղելով: «Այո», ասեց կինը ժպտալով: Ա՛յ կին, ինձի ալ կուզես խաբել: «Կը խաբենք, բաս ինչ կընենք կը», պատասխանեց կինը, «եկաք, մեզի շներու բերանը տուիք ու կերթաք, մենք ինչպէս մնանք աս երկիրը, մենք ալ կերթանք ձեզի հետ»:

Կէօփրիքէ գիւղի մօտ, բռնեցինք երկու տղայ 14—15 տարեկան, Կանի գիւղից, որ Կարնոյ արևմտեան—հիւսիսային կողմն է ընկնում: Այս տըղայքը փախել էին իրենց տներից, վերցրել էին տօպրակով չոր հաց և գաղթում էին: Երբ մենք նրանց հետ խօսելով մեղադրում էինք, նրանք ամօթից չէին կարողանում մեզ նայել: Ես նրանց հետ այնու ամենայնիւ համաքներ անելով, ասեցի՝ ձեր դառը վիճակը փոքր ինչ քաղցրացնելու համար, ահա ձեզ քաղցրեղէն ու տուեցի մի քանի կանֆէտ: Կէօփրիքէի կամուրջի մօտ բանակով կանգնեցինք: Այս կամուրջը հայոց թէ հռօմայեցւոց ժամանակից է մնացել: Դա ամուր և մեծ է, կայացած է վեց աչքից, շինած է Արաքսի վրա: Իմ կրակոտ բարեկամ արտիլերիստ Գրիգոր Նիկողոսեանը, որ մեզ հետ էր և առաջնորդում էր հիւանդանոցը, ուղարկեց իր զապտիաներին մօտակայ գիւղերը տանուտէրներին կանչելու, որ դրանց հետ խօսելով համոզենք չը գաղթել: Մութը գետինն էր տուել, երբ Նիկողոսեանն եկաւ իմ վրանս և ասեց «եկան»:

Կրակի դէզերը այստեղ և այնտեղ վառվում էին, վրանները մի կողմ, ահագին սարը մութից սևացած միւս կողմումն էր բարձրանում, կամուրջի գծագրութիւնն էր միայն նշմարվում, իսկ կամարների տակից երևում էր պարզ երկինքը:

Մեր առաջ կանգնած էին երեք հայ տանուտէրներ քրդի շորեր հագած, երկար փայտերը ձեռներին, երկու սպիտակ ձիերի սանձը բռնած: Մենք դրանց համոզում էինք չը գաղթել: Դրանք մեզ ասում էին՝ «էֆէնդիք, կը տեսնենք որ հայ էք, հային կը սիրէք, ամմա չիտակն ըսէք, գա՞նք թէ մնանք, մենք պատրաստ ենք գնալու:» Մնացէք, ասեցինք մենք: «Աղէկի, կը մնանք, բայց մեր մեղքը ձեր վզինքը եթէ մեզ կոտորեն»: Ձեր մեղքը մեր վզինքը, մնացէք, մի՛ք վախնայ, ձեզի ձեռք չեն տալ:

Երբ մօտեցանք Ազապկէ գիւղին, օկրուժնի նաչալնիկները (Նիկողոսեանը Հասան-Ղալայից հեռագրեց Լազարեվին, որ նաչալնիկները թերի են նայում գաղթականութեան վրա) ստացան Լազարեվից հրաման հեռագրով, որ ամենայն միջոց գործ դնեն գաղթականութեան առաջն առնելու համար, իսկ եթէ գաղթականները չը հնազանդվեն, բռնել նրանց և յանձնել տաճկաց կառավարութեանը: Այս վերջին հրամանը լսելով, մի քանի գերդաստաններ վերադարձան իրենց գիւղերը, բայց կային այնպիսիք, որոնք լսել նաև չէին կամենում նաչալնիկների հրամանները և մեր խօսքերը: «Մենք կերթանք, թող մեռնենք, միայն տաճկից ազատվենք», ասում էին դրանք: Նաչալնիկներից մէկը փորձեց խստութեամբ վարվել և չը վերադարձողներին պատժել: Մէկին պատժելուց յետոյ, միւսն ինքն իր վարտիկը հանելով պառկում էր, ասելով «զարնէ ինձի, թող ես հայի ձեռքէն մեռնիմ, տաճկի ձեռքը չընկնիմ»:

Ահա ինչ յարաբերութեան մէջ է հայը տաճկի հետ: Չը նայելով հրամաններին և խստութիւններին, այնու ամենայնիւ պատերազմի սկզբից մինչև վերջը գաղթեցին ռուսաց սահմանը մօտաւորապէս 400 տուն (որ բոլորը կրկին վերադարձան), բայց այն ահագին գաղթականութիւնը, որ պէտք է լինէր՝ չեղաւ:

Ճանապարհին մնում էինք իմ կրակոտ բարեկամ Գրիգոր Նիկողոսեանի հետ ամեն հայի գիւղ, յորդորում էինք տանուտէրներին թոյլ չը տալ գիւղացւոց տեղից ելնել, գաղթել. մարդիկ էինք ուղարկում մօտակայ գիւղերը գաղթականութեան առաջն առնելու ինչքան կարող էինք, ներկայացնելով նրանց բոլոր թշուառութիւնները, որոնց պէտք է պատահէին, և այն, ինչ որ պէտք է բռնանային Տաճկաստանում մնալով: Ճանապարհին լսեցինք, որ Իզմայիլ փաշան, կամենալով ամենայն անկարգութեան առաջն առնել, ուղարկել է Կարին զօրքի հետ Մուսա-Կունդուխ փաշային (գեներալ Կունդուխով) Կարնոյ կառավարիչ, տալով նրան լիազօր իրաւունք ժողովրդի վրա, որպէս զի քրիստոնեաներին չը նեղեն: Կարինից մինչև Թիֆլիս թափառական կեանք էինք վարում: Երբ Իջեան էինք հասնում, մեր վրաններն արդէն պատրաստ էին, թէյի մեքենան եփում էր, պատուական ճաշը պատրաստ էր, կարծ՝ մենք ունէինք ամենայն կերպ յարմարութիւններ:

Բժ. Լևոն Տիգրանեան

րը Ռուսաստանի պատերազմական տրամադրութեան մասին: Արևմտեան քաղաքականութիւնը ազատվեցաւ իր ամենագլխաւոր հոգսերից մէկից, որ արգելում էր նրան ուշադրութեամբ վերաբերվել միջազգային ամենանշանաւոր հարցերին:

Այդպիսի հարցերից մէկը արևելեան հարցն է այն ձևով, որ նրան տուել են վերջին ժամանակների անցքերը: Գուցէ երբէք այդ հարցը այժմեան նման խրճճված չէ եղել և Բեռլինի դաշնագիրը ստորագրող պետութիւնների շահերը չէ շօշափել: Հերցեգովինայի ապստամբութիւնը, աւստրիական քաղաքականութեան յաղթութիւնը Բելգրադի մէջ, Ֆրանսիական հովանաւորութիւնը Տունիսի վրա և Թիւրքաց զօրքերի կենտրոնացնելը Տրիպօլիսի մէջ, „ազգային" կուսակցութեան յաղթութիւնը Եգիպտոսում, Բ. Դրան ինքնահաւան քաղաքականութիւնը և լուրերը Թիւրքաց զօրքերին բօլգարական սահմանների մօտ կենտրոնացնելու մասին, այդ բոլորը մի ամբողջ հարցի բաժիններ են, որ միացած են միմեանց հետ գլխաւոր կապերով:

Արևելեան հարցի այս մասերի դժուարութիւնները ներգործում են եւրոպական գրեթէ բոլոր պետութիւնների փոխադարձ յարաբերութիւնների վրա: Նրանք պատճառ են դարձել Անգլիայի և Ֆրանսիայի մէջ եղած սառնութեան, յարուցել են Իտալիայի անբաւականութիւնը Ֆրանսիական Համարձակութեան դէմ, բարեկամական յարաբերութիւններ են հաստատել Սերբիայի և Աւստրո-Ունգարիայի մէջ և առիթ են տուել Թիւրքիային յաւսալ Աւստրո-Ունգարիայի և Գերմանիայի օգնութեան վրա: Խաղաղութիւնը պաշտպանելու համար եւրոպական քաղաքականութեան նպատակը պէտք է լինի որքան կարելի է լաւ պարզել այժմեան միջազգային դրութիւնը: Այդ գործը շատ դժուար է, բայց իրագործելի է: Ամենից առաջ ուշադրութիւնը պէտք է կենտրոնացնել չարիքի աղբիւրի վրա, այսինքն այն անորոշ դրութեան վրա, որի մէջ գտնվում է Բալկանեան թերակղզին: Եթէ եւրոպական կառավարութիւնները յայտնի համաձայնութեամբ գործէին, Աւստրո-Ունգարիայից հեշտութեամբ կարելի էր բացատրութիւններ առնել նրա ապագայ դիտաւորութիւնների մասին Բօսնիայի և Հերցեգովինայի նկատմամբ, նախանձելու կարելի էր համոզել Բ. Դրանը, որ նրա մնալ և ապագայ քաղաքականութիւնը պէտք է լինի հեռացնել իր պատմական վիճակից և հոգալ Թիւրքիայի ներքին վերանորոգութիւնների համար Բեռլինի դաշնագրի որոշած սահմաններում: Այդ բարեկարգութիւնների շնորհիւ կանխանշված արևելեան հարցի երկրորդական մասերի լուծումը:

Մինչև այժմ եւրոպական դիպլօմատիան ամէն ուժ չի գործ դրել քաղաքական հարցերը նա կարող էր պատճառել և Ռուսաստանի արևելեան քաղաքականութեան անորոշութիւնը, որ թոյլ չէր տալիս կառավարութիւններին քննել արևելեան հարցի մի քանի կողմերը: Այժմ այդ առիթը այլ ևս գոյութիւն չունի և երևի եւրոպական կառավարութիւնները նորից կը սկսեն համաձայնութեամբ գործել:

ԳԵՐՄԱՆԻԱ

Բեռլինից լրագիրներին հաղորդում են ապրիլի 10-ից: Փեսական խնդիրների մօտ շրջաններ փառաւորապէս հերքում են պատմված լուրերը, երբ թէ իշխան Բիսմարկ յայտնել է, որ նա ոչ թէ միայն կը ներկայացնի պարլամենտին օրինագիծը ծխախոտի մենավաճառութեան մասին, այլ մինչև անգամ կարձակի պարլամենտը, եթէ նա մերժէ այդ օրինագիծը: Ուրիշ շրջաններում հաստատում են իշխանին վերագրած խօսքերը: Պահպանողականները մանաւանդ խնդրել են իշխան Բիսմարկից, որ նա ծխախոտի մենավաճառութեան ներկայացնելը պարլամենտին յետաձգի մինչև պրուսական սէյմի անդամների ընտրութիւնը, որովհետև հակառակ դէպքում պահպանողականները կարող են շատ տեղերից զրկվել: Բայց իշխան Բիսմարկ ցանկանում է, որ ծխախոտի մենավաճառութեան հարցը շուտով լուծվի, հետևապէս անկարելի է ենթադրել, որ նա ընդունի այդպիսի առաջարկութիւն: Ինչ կը վերաբերի միացեալ խորհրդի յարաբերութեանը ծխախոտի մենավաճառութեան հետ, պէտք է նկատել, որ փոքր պետութիւնների կարծիքը դրա մասին կապված է այն կանումից, որ նրանք ունեն Պրուսիայից: Այժմ հաստատ լուր է տարածված, որ կոմս Հացֆելդ վերջնականապէս նշանակված է գերմանական արտաքին գործերի մինիստր: Այդ գործը բաւական երկար տևեց և դեռ վերջին ժամանակներումն էլ շատերը գաղտնի կերպով աշխատում են, որ կոմս Հացֆելդ չը ստանայ այդ պաշտօնը: Իշխան Բիսմարկ առաջարկել է կայսրին, որ նա այդ պաշտօնը յանձնէ կոմս Հացֆելդին, երբև առանձին ընդունակութիւնների տէր մի մարդու, և այդ պատճառով, պետական կանցլերը շատ անբաւականութիւններ է ունեցել:

ՖՐԱՆՍԻԱ

Մի քանի նշաններից երևում է, որ դասակի արձակուրդները Ֆրանսիայի մէջ այնպէս չեն անցնի, որ վերջնականապէս չը պարզվեն փոխադարձ յարաբերութիւնները հանրապետական երկու բաժինների, որոնցից մէկը կառավարվում է Ֆրէյսինէյի մինիստրութենից, իսկ միւսը Գամբետտայից, գրում է „Голосъ" լրագիրը: Ֆրանսիական կառավարչական շրջանները և նախագահ Գրեվի բոլորովին համաձայն չեն մի քանի հակագամբետտականների այն կարծիքի հետ, իբր թէ Գամբետտա վերջնականապէս սապառված է: Հանրապետութեան նախագահի գլխաւոր լրագիր „La Paix" սաստիկ զբաղված է Գամբետտայի դիտաւորութիւններով և նորերումս յայտնեց, թէ Գամբետտայի նպատակն է անհրաժեշտ դարձնել պատգամաւորների այժմեան ժողովի արձակելը և նոր ընտրութիւնների նշանակելը, որոնց ժամանակ Գամբետտայի կուսակիցները կարող են նշանաւոր մեծամասնութիւն կազմել: „République Française" լրագիրը, որ շատ զգոյշ է ամեն բանի մէջ, ինչ որ Գամբետտային է վերաբերում, այս անգամ հարկաւոր չը համարեց բողոքել Գրեվիի լրագրի յայտնութեան դէմ և խոստովանեց, որ, Գամբետտայի կուսակիցների կարծիքով, պատգամաւորների այժմեան ժողովը չէ համապատասխանում երկրի տրամադրութեանը: Օգոստոսի և սեպտեմբերի ընտրութիւնները պարզ ապացուցին, թէ ինչ բանի էր սպասում երկիրը իր ընտրած հանրապետական մեծամասնութենից: Ֆրանսիան կամենում էր „առաջադէմ և գործող մի մեծ հանրապետական կուսակցութիւն" կազմել: Ընտրութիւնների ժամանակ Ֆրանսիական գրեթէ ամբողջ մամուլը յայտնեց, որ այդ եզրակացութեան կարելի է հանել ընտրութիւնների հետևանքներից: Ֆրանսիան հասարակութիւն յայտնեց կազմել վերջապէս կառավարչական մի մեծամասնութիւն, որ ընդունակ լինի երկրին ընդարձակ և ամուր վերանորոգութիւններ շնորհել: Ընտրութիւններից յետոյ ամենքը այն կարծիքի էին, որ այդ նպատակը իրագործված է: Ներկայումս ժողովուրդը նկատում է, որ նա խաբված է: Պատգամաւորների ժողովի մէջ իսկական մեծամասնութիւն չը կայ, հասարակական կարծիքը անհանգստացրած է և անբաւական է տիրապետող անորոշութենից և կառավարչական հաստատ նախագծի բացակայութենից: „République Française" լրագրի կարծիքով, գործերի այդպիսի դրութիւն ստեղծող ժողովը չէ կարող օրէնսդրական այնպիսի մի ժողով համարվել, որ աջողութեամբ կատարում է երկրի յանձնարարութիւնը:

Այս բոլորից երևում է, որ Գամբետտա այլ ևս ոչ ոքից չէ ծածկում իր մտադրութիւնը՝ այն դրութեանը հասցնել պատգամաւորների ժողովը, որ նա ստիպված լինի հրաժարվել այն իրաւունքներից, որ նրան տուել է երկիրը: Պատգամաւորների ժողովը փակելու համար պրշաւանքը սկսված կարելի է համարել, թէպէտ մինչև այժմ չէ երևում, թէ Գամբետտա ինչպիսի միջոցներով կամենում է հասնել իր նպատակին:

Ֆրանսիական հանրապետական կուսակցութեան բաժանումն այդպիսով կատարված իրողութիւն կարելի է համարել: Գամբետտա բացարձակ կռիւ է սկսում Ֆրէյսինէի մինիստրութեան և նրան պաշտպանող մեծամասնութեան հետ, որ պահպանողական կարելի է համարել, որովհետև նա աշխատում է պահպանել այժմեան դրութիւնը և ընդդէմ է այն վերանորոգութիւնների, որոնց նախագիծը Գամբետտա մշակեց և ներկայացրեց պատգամաւորների ժողովին:

ԱՐՏԱՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

—Իտալական լրագիրները հաղորդում են, որ պապը հրաժարվեց ընդունել Ֆրէմիին, որը, «Union Nouvelle» բանկի յանձնարարութեամբ, նրան փողի նշանաւոր գումար ներկայացրեց և խնդրում էր նորին սրբութիւնից օրհնել սնանկացած «Union Général» անունով բանկի նախկին գործողների ֆինանսական նոր ձեռնարկութիւնը:

—Անգլիական լրագիրները հաղորդում են, որ մարտի 28-ին, Դուբլինի պօլիցիան գտաւ ֆէնիէնների զէնքերի մէկ մեծ պահեստ: Շատ մարդիկ կալանաւորված են:

—Զարայից լրագիրներին հաղորդում են, որ Սպիտակ Լեռան մօտ գտնված տեղում երեք անցքերով մէկ մեծ այր է գտնված, որի մէջ Կրիվօշիի և Հերցեգովինայի ապստամբները դեռ անցեալ տարի հաւաքել էին պատերազմական զանազան մթերքներ և պաշար: Այդ մթերքները գտնվելուց յետոյ կրիվօչանները կը զրկվեն իրանց զէնքերից և Հերցեգովինայի ապստամբութիւնը շուտով կը ճնշվի:

—Ֆրանսիական լրագիրները հաղորդում են, որ Գամբէտտա Մարսէլ չի գնայ, աչքի առաջ ունենալով այն տեղում տիրապետող յուզմունքը:

—«Հավասի ընկերութեանը» Մադրիդից հեռագրում են, ապրիլի 11-ից: Երէկ երեկոյեան, թագաւորական թատրօնում առաջին անգամ ներկայացրին «կամելիազարդ տիկին» դրաման: Սարա Բէռնար մեծ աջողութիւն ունեցաւ: Հինգերորդ գործողութիւնից յետոյ նրան հինգ անգամ դուրս կանչեցին: Ներկայացմանը ներկայ էին թագաւորը և թագուհին:

—Մադրիդից լրագիրներին հաղորդում են, ապրիլի 12-ից, որ պաշարման դրութիւնը վերցրած է ամբողջ Կատալօնիայից:

—Բեռլինի լրագիրներին Փարիզից հեռագրում են ապրիլի 11-ից, որ Գամբէտտայի դէպի հարաւ ճանապարհորդութիւնը, ինչպէս լսվում է, յետաձգված է, որովհետև արմատականները վճռեցին թշնամական ցոյցեր անել Գամբէտտային: Ֆրանսիական եպիսկոպոսները ժողովրդական կրթութեան մասին հրատարակված նոր օրէնքի դէմ կամենում են գրաւոր բողոքներ ներկայացնել հանրապետութեան նախագահին: Ելիսեան պալատում արդէն մի քանի այդպիսի բողոքներ են ստացված: Ժիւլ Գրէվիի վերադառնալուց յետոյ մինիստրների ժողովը կը խորհրդակցի, թէ արդեօք նախագահը պէտք է պատասխանէ եպիսկոպոսներին, թէ չարժէ այդ քայլն անել:

ԽԱՌՆ ԼՈՒՐԵՐ

Ոտնալուայ: Ոտնալուայի սովորութիւնը Զարչարանքի չաբաթի ժամանակ պահպանվել է շատ երկրներում, գրում են «Journal des Débats» լրագրին: Այս տարի Մադրիդում, աւագ հինգշաբթի օրը, թագուհին ժամասացութիւնից յետոյ լուաց մի քանի աղքատների ոտները: Վիէննայում, Հօֆբուրգի հանդիսակատարութեան դահլիճում կայսրը և կայսրուհին լուացին տասներկու ծերերի և պառաւների ոտները, որոնցից ամենածերը 96 տարեկան էր, իսկ ամենաջահիլը 88 տարեկան էր: Հռոմում պապը իւրաքանչիւր տարի լուանում է տասերեք քահանաների ոտները: Անգլիայում այդ ծէսը կատարվում էր Եղիսաբէթ թագուհու ժամանակներում: Անգլիական թագաւորը և թագուհին պարտաւոր էին ոչ միայն լուանալ, բայց մինչև անգամ համբուրել այնքան մարդկանց և կանանց ոտները, որքան իրանք միապետները տարիք ունէին: Պատմութիւնից յայտնի է, որ 39 տարեկան հասակում, Հէնրիկոս VIII-դի և Աննա Բօլէյնի աղջիկը կատարեց այդ կրօնական ծէսը Գրինվիչում, Լօնդօնի մօտ: Եղիսաբէթը չոքեց երեսուն և ինը աղքատների առաջ: Յակոբ II-ը միապետներից վերջինն էր, որը ենթարկվեցաւ այդ ծիսակատարութեանը: Դրանից յետոյ այդ ծէսը վերցվեցաւ և դրա տեղ սովորութիւն մտաւ ողորմութիւն բաժանել Ուայտխօլեան թագաւորական մատուռում: Այդպիսով այս տարի, աւագ հինգշաբթի օրը, վաթսուն և երեք օրինաւոր հագնված ծերեր ու պառաւներ Ուայտխօլեան եկեղեցում, Վիկտորիա թագուհու կողմից ստացան իւրաքանչիւրը մի մի մետաքսեայ քսակ, ողամարդիկ կարմրագոյն, իսկ կանայք սպիտակ: Կարմրագոյն մետաքսեայ քսակների մէջ դրված էին ոսկեայ դրամներ, իսկ սպիտակ քսակների մէջ արծաթեայ և պղնձեայ դրամներ: Ապա 63 սաղմոսներ երգվեցան: Բացի դրանից թագուհին հրամայեց բաժանել չորեր և փողեր 1300 չքաւորներին, որոնց համար միջնորդել էր բրիտանական մայրաքաղաքի զանազան ծուխերի հոգևորականութիւնը: Պրինց Ալբէրտի կենդանութեան ժամանակ Վիկտորիա թագուհին անձամբ ներկայ էր գտնվում այդ ողորմութիւնը բաժանելու ժամանակ:

«ՄՇԱԿԻ» ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ

ՄԻՋԱԶԳԱՅԻՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵՆԻՑ

ԼՕՆԴՕՆ, 9 ապրիլի: Երևելի բնագէտ Դարվին վախճանվել է: Երդուեալները արդարացրին Մակ-Լինին, ճանաչելով նրան խելագար: Նա ուղարկված է հիւանդանոց:

Ս. ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ, 9 ապրիլի: Պետական բանկի 5% տոմսակը առաջին շրջանի արժէ 95 ր. $12^1/_2$ կ., երկրորդ 90 ր. $75^1/_2$ կ., երրորդ 91 ր. $91^1/_2$ կ., չորրորդ 90 ր. 75 կ., ներքին 5% առաջին փոխառութեան տոմսակը արժէ 219 ր. $25^1/_2$ կ., երկրորդ 212 ր. $^1/_2$ կ., արևելեան առաջին փոխառութեան տոմսակը արժէ 90 ր. $62^1/_2$ կ., երկրորդ 90 ր. $37^1/_2$ կ., երրորդ 90 ր. $50^1/_2$ կ., ոսկի 8 ր. 10 կ.: Ռուսաց 1 րուբլ Լօնդօնի վրա արժէ 24,35 պէնս, ռուսաց 100 ր. Համբուրգի վրա արժէ 207 մարկ 62 պֆ., Փարիզի վրա արժէ 256 ֆրանկ 25 սանտիմ: Բօրսայի տրամադրութիւնը ամուր է:

Ս. ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ, 10 ապրիլի: „Новости" լրագիրը հաղորդում է, որ արհեստագէտ Վերեշչագին վտանգաւոր կերպով հիւանդացել է Փարիզում: „Голосъ" լրագրի թղթակիցը Մօստարայից նկարագրում է աւստրիացիներից գործված բարբարոս աւերումները և խստութիւնները Հերցեգովինայում և Կրիվօշիայում: Այս օրերս կը հրատարակվի վարչական կարգադրութեամբ պօլիցիայի վերահսկողութեանը կասկածաւոր անձանց յանձնելու կանոնադրութիւնը:

Խմբագիր—հրատարակող ԳՐԻԳՈՐ ԱՐԾՐՈՒՆԻ

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

ՄՈՒՐԱԲԱ, շաքարի ձուաներ, պանիր-չեստեր, խաւիար և այլն: Ծախվում են շատ էժան

ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ԽԱՆՈՒԹԻ ՄԷՋ

Նոյն տեղ ծախվում են. բազկաթոռ-մահճակալ 8 ր., ամբողջ ՀԱԳՈՒՍՏ 12 ր., չը թրջող վերարկուներ 6—18 ր. և մեծ քանակութեամբ ՌԷՎՕԼՎԵՐՆԵՐ, դանակներ և այլն:

9—10

ՄԻ ԳԵՐՄԱՆՈՒՀԻ ՏԻԿԻՆ

Ցանկանում է դասեր տալ ԳԵՐՄԱՆԵՐԷՆ, ԱՆԳԼԻԵՐԷՆ և ՖՐԱՆՍԵՐԷՆ լեզուներից և նոյնպէս ընդհանուր ուսումնարանական առարկաներից:

ՊԱՅՄԱՆՆԵՐԻ մասին դիմել „ՄՇԱԿԻ“ խմբագրութեանը:

1—10

ՄԻ ՀԱՄԱԼՍԱՐԱՆԱԿԱՆ ՈՒՍԱՆՈՂ,

Որ մայիս ամսի կէսից մինչև ամառվայ վերջը բնակվելու է ՄԱՆԳԼԻՍՈՒՄ, յանձն է առնում ՊԱՐԱՊԵԼ թէ կրկնութեամբ և թէ դասերով զանազան ուսումնարանների աշակերտների և աշակերտուհիների հետ և թէ փոքր երեխաների հետ:

Մանրամասն ՊԱՅՄԱՆՆԵՐԸ, այսինքն՝ ո՞ւմ և ի՞նչ հասակի երեխայի հետ պէտք է պարապել, ի՞նչ առարկաներից, ո՞րքան ժամ և այլն և այլն խնդրում են ցանկացողներին թողնել „Մշակի“ խմբագրատան մէջ, ուր կարող են գտնել և յիշեալ ուսանողի հասցէն:

4—10

ՎԻԷՆՆԱՅԻ ԱԹՈՌՆԵՐ

36 ՌՈՒԲԼ

Եփ. Ծատուրեանցի դէպօյում

13—20

ԻՐԱԻԱԲԱՆԱԿԱՆ ԳՐԱՍԵՆԵԱԿ, Գօլօվինսկի պրոսպեկտի վրա, տուն Ճարտարապետ Բէլօի: Գրասենեակը բաց է առաւօտեան 9 ժամից մինչև 3 ժամը կէս օրից յետոյ և երեկոյեան 7—10 ժամը ամենայն օր, բացի կիրակի օրերից և մեծ տօներից:

ԵՒՐՈՊԱԿԱՆ ԱՊՐԱՆՔՆԵՐԻ ՊԱՀԵՍՏՈՒՄ

ВЪ СКЛАДѢ ЕВРОПЕЙСКИХЪ ТОВАРОВЪ

Արծրունու պալլէրէում № 144 ստացվում է արժան գներով Վիէննայի Տօնէտ Փաբրիկայի ամէն տեսակ ՄԵԲԵԼ, նոյնպէս [illegible], [illegible] քարտեր, ՀԱՅԵԼԻՆԵՐ և ՇՐՋԱՆԱԿՆԵՐԸ:

18—60

Въ Редакціи газеты

«МШАКЪ»

Продается

„ЭКОНОМИЧЕСКОЕ ПОЛОЖЕНІЕ ТУРЕЦКИХЪ АРМЯНЪ.“

Д. Григорія АРЦРУНИ.

Брошюра напечатана въ Москвѣ.

Цѣна 25 коп.

Միջի փողոց, կաթոլիչեսկայա փողոցի անկիւն № 13.

Աւելի էժան, քան թէ ուրիշ տեղ ծախվում են. ՎԻԷՆՆԱՅԻ ՄԷԲԵԼ ամենայն տեսակ, ֆրանսիական և անգլիական երկաթէ ԿՐԱՎԱԹՆԵՐ 8—30 ր., չամաղաններ 250—25 ր., սակվօյաժներ 1. 30—12 ր., սունդուկներ ճանապարհի 6—35 ր., մառաններ (погребцы) 6—25 ր., սամօվարներ 60 կ.—1.25 ֆունտը., կուխօնի պղնձէ ամաններ, գերմանիայի երկաթէ էմալով ամաններ. ումիվալնիկներ մրամօրնի 38 ր.—75 ր., հրացաններ երկու լուլանի 6—32 ր., ռէվօլվէրներ ամենայն տեսակ 3. 50—30 ր., պատրոններ. (գուլաններ) րէվօլվէրի, սիգար Ռէնգարդի ֆաբրիկից. պապիրոս և թամբաքու կուշնարօվի գիլգի պապիրօզի. 5,000 ՖՈՒՆՏ ԹԷՅ (չայ) ԵՂ. ՊԱՊՈՎՆԵՐԻ, բիսկվիտ. (սուխար չայու և կաֆէի) Լէնէմի. կօֆէ Լէնէմի և Միխէլսօնի. Պետերբուրգու 40—1 ր. 25 կ. հայելիներ ամենայն տեսակ 28 կ.—240 ր., պրոբկայ գինէվաճառների, հանքային և գարեջրի (для зельтерскихъ водъ и пива) դոյթուկ (пухъ), պաղնոսներ սամովարի և չայու, դանակ չանգալ զանազան ֆաբրիկաների 1 ր. 20 կ.—25 ր. դուժինը. գրչակոթներ 1 ր. 80 կ.—5—60 կ. դանակ ջրբի 1—60 կ.—12 ր., դանակ հացի 20 կ.—1 ր., հատը, կուխոնի 1—40 մինչև 3—20 կ. պրիբօր. միս կտրելու մաշինայ. Անգլիական ութիւներ, Բրիտանիա'ի չայնիկներ, կաֆէնիկներ ամենայն տեսակ, ջաղացներ կաֆէի համար, ֆիլտեր—ջուր մաքրելու, կրախմալ կարօբկէն 18 կ., վաքս Ֆրանսիայի ժակոյ, թուղթ փոշտի, կանվերտներ, սուրգուչ, մատիտ, գրիչ երկաթէ, գրչակոթ, քարետախտակ, թանաք, թանաքամաններ, պրեսպապիէներ, դդալներ սեղանի և չայու ֆրաժէ, վարշավի և բրիտանիկի դուժինը 1—50 կ. մինչև 12 ր., և չայու 45 կ.—5 ր., չումիչկէք 45 կ.—5 ր., շամադաններ ամեն տեսակ 25 կ.—12 ր. ջուխտ, պոլսապոշկաններ վարշավու, ՌԷԶԻՆԻ ԿԱԼՕՇՆԵՐ, ամեն տեսակ, գուլբաններ կանանց և մարդկերանց 15 կ.—50 կ. ջուխտ, շապիկներ, մարդկերանց գալստուկներ, զոնտիկներ 35 կ.—4—50 կ., հատ, անձրևի և շոքի. սանդրեր շիրմայու ոսկորէ, գուտապերչովի և փայտէ, շչոտկաներ գլխի, շորի, սապոկի, պոլի և կարտի համար. չուլքի թէլ (бумага) մատոկի կօճի և շալէ (гарусь) ֆէլչատկէք մարդկերանց և կանանց, պորտմաններ, քիսաներ, պապիրոսի ամաններ և մանր գալանտերէյնի ապրանքներ, սապոն ամեն տեսակ 3 կ.,—30 կ., կոտր, հոտավէտ ջրեր, ոդուգրա, Գլիցերին ջրի քացախ, հոտավէտ պարաշոկներ ԿԻԼԵՐԻ ԼԱԲՈՐԱՏՈՐԻՑ. և այլն և այլն և այլն:

Վաճառականներին առանձին պայմաններով և գինջումով վերոյիշեալ ապրանքներ մեծ քանակութեամբ միշտ ապէս գտնվում են ՄԻՔԱՅԷԼ ՏԷՐ ՆԻԿՈՂՈՍԵԱՆՑԻ պահեստում (въ складѣ) միջի փողոցում կաթոլիկաց փողոցի անկիւնում № 13.

Օտարաքաղաքացիք կարող են դիմել հետևեալ հասցէով. Тифлисъ Михаилу Н. Теръ-Никогосову.

28—180

Միջի փողոց, կաթոլիչեսկայա փողոցի անկիւն № 13.

ՄԵԾ ՎԱՃԱՌՈՒՄՆ ՄԻՆՉԵՒ ԱՄՍՎԱՅ ՎԵՐՋԸ

ՄԱՏԻՏՆԵՐ 8 կ. դիւժինը, ԾՐԱՐՆԵՐ 3 կ. հարիւրը, սապօն 3 կ. հատը, պատի ԺԱՄԱՑՈՅՑՆԵՐ 50 կ., ՇՂԹԱՆԵՐ (նոր ոսկուց) ժամացոյցի համար 30 կ., կրաններ 10 կ., ջրի ամաններ 30 կ., կժեր 25 կ., կախարաններ 4 կ., ՖԻԼՏՐԱՆԵՐ 3 ր., ծրծիչներ 1 ր., հայելիներ 35 կ., վարտիքներ 4 ր., պիջակներ 6 ր., ԱՄԲՈՂՋ ՀԱԳՈՒՍՏ 13 ր., գլխարկներ 1 ր., չը թրջվող վերարկուներ 6 ր., շչեօտկա 90 կ., ԱՍԵՂՆԵՐ 100 հատը 8 կ., կանանց և տղամարդկանց ԳՈՒԼԲԱՆԵՐ 2 ր. 50 կ. դիւժինը, ՄԵՂՐԱՄՈՄ 32 կ. անգլիական ֆունտը, կանֆետներ 40 կ. ֆունտը, ԴՐԱՊ, տրիկօ, ԱԼԲՈՄՆԵՐ, բրիտանական մետաղի առարկաներ և այլն ԿԻՍԱԳՆՈՎ, մոմեր, մուրաբա և այլն շատ էժան:

ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ԽԱՆՈՒԹՈՒՄ

ԱՐԾՐՈՒՆՈՒ ԳԱԼԼԵՐԷՑ:

13—50

КЁЛЕРСКАЯ УКСУСНАЯ ЭССЕНЦІЯ.

2—50

Պատիւ ունիմ յայտնել որ իմ նոր բացած ՖԱԲՐԻԿԱՅՈՒՄ լաւ ԾԽԱԽՈՏԻ սիրողները և գործածողները կը գտնեն

ԸՆՏԻՐ ԾԽԱԽՈՏ ԵՒ ՊԱՊԻՐՈՍՆԵՐ

Մաքուր թիւրքաց, ամենալաւ տեսակների ծխախոտից, առանց որ և է խառնուրդի: Ես երաշխաւոր եմ որ իմ պատրաստած ծխախոտը կարող է բաւականացնել ամենաընտիր ճաշակին՝ ծխախոտի գինը, ֆունտը 3 րուբլուց մինչև 10 րուբլ, իսկ պապիրոսների 100 հատը սկսած 1 րուբլուց, մինչև 3 րուբլ:

Գործարանս գտնվում է 3-րդ բաժնում Հեռագրական կայարանի մօտ, իսկ մագազինս Արծրունու գալլէրէում, Դվորցովի փողոցի վրա, № 3.

Պարտք եմ համարում այն էլ աւելացնել որ իմ ֆաբրիկայի արդիւնաբերութիւնները կը ծախվեն միմիայն իմ մագազինում:

Գործարանատէր ՇԱՀԻՆԵԱՆՑ

18—25

ԱՐԴԷՆ ԼՈՅՍ ՏԵՍԱՒ

Ռուսաց յայանի գրող ՎՈՒԶԵՏԻԶԻ „ДВѢ ЕЛКИ“ մանկական գրքուկի հայերէն թարգմանութիւնը „ԵՐԿՈՒ ՏՕՆԱԾԱՌ“ անունով:

Այս գրքոյկը ընդունել էր տպագրելու հայերէն գրքերի հրատարակութեան ընկերութիւնը. բայց իրանից անկախ պատճառներով ինքն ընկերութիւնը յաջողութիւն չունեցաւ տպագրելու: Տպագրված է շատ ընտիր թղթի վերայ խոշոր տառերով:

ԳԻՆՆ Է 20 ԿՈՊԷԿ:

Կարելի է ստանալ թէ՛ կենտրօնական գրավաճառանոցից և թէ՛ թարգմանողից՝ հետևեալ հասցէով.

Тифлисъ—на Авлабарѣ Ивану Петровичу *Назаріанцъ.*

ԱՐԾՐՈՒՆՈՒ ԹԱՏՐՈՆՈՒՄ

ԱՅՍՕՐ, 13-ԻՆ ԱՊՐԻԼԻ

ՀԱՅ ԹԱՏՐՕՆԱՍԷՐՆԵՐԸ

կը ներկայացնեն

յօգուտ Թիֆլիսի „կանանց բարեգործական ընկերութեան“

ՔԱՆԴՈՒԱԾ ՕՋԱԽ

Հեղ. Գ. Սունդուկեանցի

ԼՈՅՍ ՏԵՍԱՒ ՐԱՖՖԻԻ

ԴԱՒԻԹ ԲԷԿԻ

III ԳԻՐՔԸ

Բաղկացած է 563 երեսներից

ԳԻՆՆ Է 2 ՌՈՒԲԼ

Վէպի այս հատորի մենավաճառութիւնը պատկանում է բացառապէս Թիֆլիսի «ԿԵՆՏՐՕՆԱԿԱՆ ԳՐԱՎԱՃԱՌԱՆՈՑԻՆ»: Օտարաքաղաքացիք կարող են դիմել այս հասցէով.

„ЦЕНТРАЛЬНАЯ КНИЖНАЯ ТОРГОВЛЯ“ (на Головинскомъ проспектѣ въ д. Мириманова, №№ 3 и 4).

ВЪ ТИФЛИСѢ

10—10

JOURNAL D'ORIENT

HEBDOMADAIRE

Paraissant a VIENNE (Autriche)

ABONNEMENTS: 1 an. . . . 8 roubles

6 mois. . . . 4 —

REDACTEUR EN CHEF F. Salles.

1. Weihburggasse 9. (Vienne)

Дозволено цензурою, Тифлисъ, 12 Апрѣля 1882 года. Типогр. Главн. Упр. Главноначальств. гражд. час. на Кавк., Лор.-Мелик. ул., каз. д.